

– спільні ритуали, традиції, документація організації.

Висновки... Таким чином, школа, яка приймає стратегію формування інноваційної культури, відзначається тим, що спрямовує свої зусилля на розвиток життєстійкої і життєздатної особистості, відкритої до нового і тієї, що прагне досягти власного успіху, здійснюючи вклад в інноваційний розвиток суспільства. Розвиток особистості учня з такими характеристиками залежить від комплексу створених у закладі освіти умов для самореалізації та високої мотивації всіх учасників навчально-виховного процесу.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі... Перспективи подальших розвідок щодо формування інноваційної освітньої культури педагога повинні бути спрямовані на проектування інноваційно-інформаційного середовища в загальноосвітніх навчальних закладах, на стратегію взаємодії учасників інноваційного процесу.

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 350 с.
3. Освітній менеджмент: навчальний посібник / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.
4. Пригожин А. И. Нововведения: стимулы и препятствия (Социальные проблемы инноватики) / А. И. Пригожин. – М.: Политиздат, 1989. – 271 с.
5. Яковенко В. Б. Введение в инновационные технологии / В. Б. Яковенко. – К.: Изд-во Европ. ун-та, 2004. – 134 с.

Topical problems of forming innovative educational culture of a teacher are reflected in the article. The attention is paid to innovations and innovative activity under the conditions of humanistic paradigm of education. Principles of forming of innovative culture of a teacher are determined, in particular the principle of reflection, approximately-searching position, forming of pedagogical situations etc., it is accented on the constituents of innovative environment of school, for example: highly skilled staff, material and technical and informative base. The criteria of diagnostics of innovative culture are offered, in particular abilities of achievement of own success, general aims, traditions, values etc.

Key words: *innovative educational culture, teacher, principles, criteria of innovative culture.*

УДК 371.134.032+ 373.2
ББК 74.489.81

Леоніда Пісоцька

СУЧАСНІ ВИМІРИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті розкрито основні підходи у сучасному вимірі щодо виховання особистості майбутнього вихователя дітей дошкільного віку в умовах здобуття ним вищої освіти. Доведено, що вищий педагогічний навчальний заклад має стати осередком, у якому відбувається становлення особистості вихователя як громадянина своєї країни, носія найвищих досягнень вітчизняної та світової культури з відповідними світоглядними, моральними, естетичними настановами та життєвими спрямуваннями, відданого обраній професії. Виокремлено умови, котрі забезпечують ефективність виховання особистості майбутнього вихователя дітей дошкільного віку відповідно сучасних вимірів.

Ключові слова: професійна підготовка, вихователь дітей дошкільного віку, навчально-виховний процес, виховна система, розвиток виховної системи, системний підхід, умови виховання особистості вихователя.

Постановка проблеми в цілому... Вища педагогічна школа є провідним соціальним інститутом, який вирішує проблему професійної підготовки фахівців для дошкільних навчальних закладів. В умовах радикальної перебудови освіти, у зв'язку з впровадженням у життя Закону України “Про вищу освіту”, який набрав чинності з 06.09.2014 року, особливого значення набувають питання, пов'язані з мірою відповідальності професійної підготовки фахівців освітньої галузі тим критеріям, які зумовлені ідеями оновлення дошкільної освіти. У зв'язку з цим, вища педагогічна школа повинна стати тим осередком, в якому відбувається становлення особистості вихователя як громадянина своєї країни, носія найвищих досягнень вітчизняної та світової культури з відповідними світоглядними, моральними, естетичними настановами та життєвими спрямуваннями, до останнього відданого обраній професії [4, с. 65]. Виховний процес повинен сприяти формуванню в студентів почуття гордості за свій вищий навчальний заклад, його історію, спонукати до поважливого і дбайливого ставлення до нього. Звідси і констатуємо, що фахівець дошкільної освіти повинен мати сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі у педагогічній галузі знань за обраною кваліфікацією.

Аналіз досліджень... Основні напрями та вимоги до сучасної організації професійної підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою, у тому числі – педагогів дошкільної освіти, базуються на основних положеннях Конституції України, Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про дошкільну освіту”, Державної національної програми “Освіта” (“Україна XXI століття”), Національної доктрини розвитку освіти, галузевому стандарті вищої освіти України, нормативних документах тощо.

Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти приділялась певна увага, зокрема, таким її аспектам: філософії сучасної освіти в Україні, осмисленню підходів до управління її розвитком (В. Андрущенко, В. Берега, В. Бондар, М. Дарманський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай, Н. Ничкало, Л. Пісоцька, І. Шоробура та ін.); історико-педагогічним проблемам розвитку освіти, суспільного дошкільного виховання в Україні, характеристиці українського національного дошкільля і прогнози на майбутнє (Л. Артемова, А. Богущ, Н. Лисенко, З. Нагачевська, Т. Науменко, О. Пшеврацька, О. Сухомлинська, І. Улюкаєва, Т. Філімонова та ін.); орієнтирам та принципам оновлення дошкільної освіти, моделюванню системи критеріїв оцінки її розвитку (А. Богущ, Н. Денисенко, І. Дичківська, Л. Зданевич, О. Кононко, К. Крутій, Г. Лаврентьева, Н. Маковецька, Л. Машкіна, Л. Онофрійчук, Т. Поніманська, Н. Семенова, К. Стрюк та ін).

Мета статті – показати сучасні підходи щодо виховання особистості майбутнього вихователя дітей дошкільного віку в умовах здобуття вищої освіти відповідно своєї кваліфікації.

Виклад основного матеріалу... Як доводять наукові дослідження і сучасні спостереження, досягнення цілей виховання особистості майбутнього педагога вимагає дотримання певних об'єктивних і суб'єктивних умов, інтеграції та взаємодії

системи чинників, котрі забезпечують його здійснення і досягнення реальних результатів.

Однією з таких умов є гармонійне поєднання навчання й виховання як провідних процесів, спрямованих не тільки на професійну підготовку майбутнього вихователя, але й на усвідомлення майбутніми вихователями переваг обраної професії, соціального призначення і місця, яке вона посідає в ієрархії всіх існуючих спеціальностей. Перебування студента у вищому навчальному закладі повинно постійно викликати в нього як почуття морального задоволення від обраної професії, так і міру відповідальності перед підростаючим поколінням, суспільством, державою за якість виконання свого обов'язку.

Окрім того, на основі аналізу результатів наукових досліджень і практичних напрацювань ми дійшли висновку, що досягнення успішності у вихованні особистості майбутнього вихователя і формування основ його професіоналізму можливо лише за умови системного підходу до навчального і виховного процесів. Лише системний підхід дає можливість не тільки трансформувати, але й гармонійно поєднувати складові компоненти навчально-виховного процесу: цілі, пріоритетні напрями, орієнтовні обсяги і критерії виховання особистості і формування професійної компетентності. Але системний підхід може досягти ефективності лише в тому випадку, якщо всі його компоненти у своїй сукупності і взаємозв'язку будуть спрямовані на досягнення головної мети [3]. У розв'язанні завдань виховання особистості майбутнього вихователя саме системний підхід має можливість створити соціальні умови, сприятливі для засвоєння в процесі навчання й виховання знань, норм, вимог принципів та ідеалів, властивих суспільній свідомості, формування соціальних відносин між учасниками освітньо-виховного процесу на основі соціальних потреб та інтересів.

Результатом реального впровадження системного підходу в практику вищого навчального закладу є виховна система, яка являє собою цілісне соціальне утворення з власною логікою функціонування і розвитку. На основі цього погоджуємося з результатами досліджень Л. Байкової і Л. Гребенкіної, що виховна система є складним соціальним саморегульованим психолого-педагогічним утворенням, котра охоплює весь педагогічний процес, інтегрує навчальні заняття, різнобічну діяльність і спілкування. Основними напрямками виховної системи є: ціннісне ставлення особистості до суспільства та держави, до людей, природи, культури, праці, формування здорового способу життя.

Ми передбачаємо, що соціальні очікування щодо сучасного виховання майбутнього фахівця дошкільної освіти пов'язані з надією на його випереджаючу роль у демократичному процесі нашого суспільства. Виховання має стати нині засобом відродження національної культури, запобігання соціальної деградації, формування етично-моральних норм поведінки, а також сприяти переходу від суспільства споживання до суспільства відтворення і творення [1].

Система суспільного виховання загалом, за визначенням сучасної соціології, передбачає цілеспрямований вплив на психологію людей, що має на меті гармонійно сформулювати всі компоненти їхньої свідомості, певні соціально-психологічні якості та властивості, що реалізуються через вчинки і дії особи, трансформуються у соціальну поведінку. Саме таке виховання має на меті не "книжне засвоєння" принципів і норм, а їхню реалізацію у всіх видах діяльності особистості. Доведено,

що не можна досягти результату виховання, якщо йти лише “шляхом словесності”. Важливим виховним принципом є постановка людини в об’єктивні відносини відповідної залежності, що спонукали б її вибирати правильну форму поведінки і блокували б небажану, стимулювали б соціально корисну спрямованість діяльності особи [5], що і може зробити для майбутнього вихователя виховна система у вищому педагогічному навчальному закладі. Будь-яка виховна система являє собою єдність спільного і специфічного, що властиве конкретному закладу з відповідним складом педагогів і вихованців, оточуючими її природним і соціальним середовищем.

За свідченням наших досліджень, реально діючими є тільки ті виховні системи, які створюються на підставі узгодження як соціального замовлення, так і внутрішніх властивостей суб’єктів цих систем – соціальних потреб та інтересів, потенційних можливостей, традицій, матеріальної бази, які є певним механізмом для конкретних людей [1, с. 126].

Необхідність мати власну виховну систему в кожному навчальному закладі сприймається як актуальна науково-практична проблема, котра має відтворювати характер відносин, зумовлених суспільними цінностями і цілями виховання певного освітнього закладу, його культуру та інтегрувати ці чинники у виховання особистості кожного учасника навчально-виховного процесу. У Державній національній програмі “Освіта” створення такої системи розглядається як один з “основних шляхів реформування виховання” [2].

Кожен вищий педагогічний заклад, повинен сприяти оволодінню майбутніми вихователями базовими основами загальної і професійної культури, готувати кваліфікованих фахівців освітньої галузі до здійснення життєтворчої та культуротворчої місії. Під цим кутом зору випускник вищої педагогічної школи повинен усвідомлювати соціальну роль свого призначення бути людиною культури і вселюдських цінностей, провідником ідей державотворення й демократичних змін, модернізації змісту дошкільної освіти на принципах природовідповідності, народності, національних ідей.

На основі узагальнення і систематизації результатів досліджень, а також власних практичних спостережень вважаємо за необхідне виокремити ті умови, за допомогою яких можна вирішити ці завдання, а саме:

- високий рівень організації і здійснення навчально – виховного процесу, в процесі якого закладаються основи світогляду особистості майбутнього вихователя дітей дошкільного віку, формується система ціннісних орієнтацій, поглядів, переконань;
- ефективна організація самостійної та позааудиторної роботи, спрямованої на самовизначення і самовдосконалення студента як майбутнього вихователя, який буде навчатися протягом усього свідомого життя і навчати інших; на його інтелектуальну, фізичну, естетичну, науково-творчу, емоційно-чуттєву самореалізацію;
- встановлення творчих взаємозв’язків і зустрічей колективу вищого навчального закладу з провідними педагогами, вченими, художніми колективами міста, області, країни;
- досягнення взаєморозуміння, взаємопідтримки і взаємоповаги між суб’єктами всіх підструктур вищого педагогічного навчального закладу;

- створення прийнятої в сучасних умовах комфортності в навчальних корпусах, студентських гуртожитках на принципах толерантності, взаємоповаги і взаєморозуміння;
- модернізація і удосконалення основних форм роботи виховної системи;
- створення професійно-виховних центрів [1, с. 133–134].

У вищому педагогічному закладі провідним чинником є соціальна сутність самої професії “педагог”, до якої відноситься і кваліфікація “вихователь дітей дошкільного віку”, у якій органічно поєднуються в одному понятті професійні і значущі якості – “професійно-значущі”, що забезпечує повноцінне виконання покладених на нього соціальних обов’язків і професійних функцій вихователя.

Вважаємо, що розвиток такої виховної системи у вищому навчальному педагогічному закладі можливий тоді, якщо:

- основою виховного процесу є інтегруючий зв’язок “педагог-вихованець”, у якому визначальну роль відіграють відносини співробітництва, а також спільні інтереси і потреби, пов’язані з майбутньою професійною діяльністю;
- управління базується на уявленні про виховну систему як інтегровану взаємопов’язану сукупність її складових компонентів: цілі, діяльність, суб’єкт, міжособистісні відносини, соціокультурне мікросередовище;
- динамічність виховної системи забезпечується реалізацією у виховному процесі системного і діяльнісного підходів, згідно з якими суб’єкт вкладає свої почуття, власну працю, конкретну дію, цілеспрямовану активність [1, с. 134].

Висновки і перспективи подальших досліджень... Ми переконані, що удосконаленню виховання особистості у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти в умовах вищого педагогічного навчального закладу підпорядкований пошук оптимальної відповідності між сформованими традиціями вітчизняної вищої школи і новими тенденціями, пов’язаними з входженням у світовий освітній простір. Переваги цієї системи полягають у тому, що організація процесу професійної підготовки дошкільних працівників має забезпечувати широку мобільність у темпах і способах оволодіння професією, а також академічну свободу.

У перспективі спеціальних досліджень потребує наукове осмислення зарубіжного досвіду виховання особистості майбутнього вихователя в процесі їхньої підготовки і діагностика результативності професійної діяльності дошкільних працівників.

1. Берека В. Є., Пісоцька Л. С. Професійна підготовка працівників дошкільної освіти: організаційно-педагогічний аспект. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Є. Берека, Л. С. Пісоцька. – Хмельницький, ХГПА, 2014. – 195 с.
2. Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI століття). – К.: Радуга, 1994. – 61 с.
3. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів / І. П. Підласий. – К.: Україна, 1998. – 344 с.
4. Пісоцька Л. С. Актуальні проблеми управління дошкільної освіти в Україні: [Моногр.] / Л. С. Пісоцька. – Хмельницький: ХГПА, 2009. – 174 с.
5. Соціологія / [заг.ред. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача]. – Київ-Харків, 1998. – 624 с.

Summary... The main approaches in the modern dimension as for upbringing personality of the future tutor of children of pre-school age under the conditions of getting higher education have been revealed in the article. It is proved that higher pedagogical educational establishment should become the centre, where formation of tutor’s personality as a citizen of his or her country takes place, the carrier of the highest achievements of domestic and world

culture with appropriate world outlook, moral, aesthetic instructions and life directions, devoted to the chosen profession. The conditions, which secure effectiveness of upbringing personality of the future tutor of children of pre-school age according to the modern dimensions, have been singled out.

Key words: *professional preparation, tutor of children of pre-school age, educational process, educational system, development of educational system, system approach, conditions of upbringing of the tutor's personality.*

УДК 371.13:373.211:371.71
ББК 74.1р

Аліна Циплюк

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Розглянуто деякі аспекти проблеми підготовки майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у дошкільному навчальному закладі. Акцентується увага на аналізі теоретичних підвалин дослідження через розкриття змістової сутності понять “готовність”, “підготовка”, “здоров'язбережувальна діяльність”.

Ключові слова: *підготовка, готовність, здоров'я, здоров'язбережувальна діяльність, здоров'язбережувальне середовище, майбутній педагог-вихователь.*

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах катастрофічного зростання захворюваності населення нашої країни здоров'я стає найголовнішим показником безпеки та життєздатності української нації. У вирішенні зазначеної проблеми провідна роль належить освіті, зокрема її первинній ланці – дошкільній, яка на законодавчому рівні визнана фундаментом сучасної системи безперервної освіти, а головне її завдання полягає у “створенні здоров'язбережувального середовища у кожному дитячому садку, формуванні здорової особистості”. При цьому орієнтація українського суспільства на демократичні принципи, реорганізація системи дошкільної освіти зумовлюють необхідність змін і в системі підготовки фахівців дошкільної освіти. На це, зокрема, спрямована Державна національна програма “Освіта. Україна ХХІ століття”, що передбачає перехід до гнучкої, динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, здатних забезпечувати становлення й розвиток фізично та морально здорової особистості дошкільника. Це зумовлює посилення вимог до професійної підготовки вихователя – організатора життєдіяльності, успішного розвитку дитини в дошкільні роки, створення безпечних умов для її фізичного, психічного та соціального благополуччя.

Аналіз досліджень (К. Ангеловські, В. Беспалько, І. Бех, А. Бойко, Н. Дамська, І. Зязюн, Н. Кічук, Р. Пріма, А. Столяр, Р. Скульський, М. Шкіль) засвідчує активний інтерес науковців до проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів. Привертають увагу дослідження підготовки вчителів у працях зарубіжних учених, зокрема Дж. Брауна, К. Картера, К. Кларка, К. Левіна, Г. Сайкса, Л. Шульмана та ін.

Підготовка фахівців дошкільної освіти висвітлена в працях Г. Беленької, О. Богініч, Т. Жаровцевої, Н. Левінець, М. Машовець та ін.

Предметом наукових розвідок є проблеми використання здоров'язбережувальних технологій у системі освіти (Т. Бойченко, Н. Денисенко, В. Єфімова,